

Kazen.

(K sliki.)

Pest mu močna ni dovolj:
meč si hoče narediti
Tonček naš, da mogel bi
z bratcem svojim se boriti.

Obla, žaga že ves dan,
dela kot bi šlo za stavo,
da junak — kot kdaj Krpan —
pribori si trajno slavo.

Komaj se dotaknil je
oni dan slanine v hrami,
že ga je starejši brat
kot tatu ovadil mami.

Ko že zadnji žrebelj v meč
s kladivom zabiti hoče,
revež svoj zadene prst,
pa zajoče in zastoče . . .

Da si reši moško čast,
bukov meč si Tonček dela,
ker bi pred sovražnikom
mu drugače slaba pela . . .

Joka, leta semintja,
prst krvavi ogleduje
in nad svojo pametjo
se razjarjen pritožuje . . .

Fr. Ločniškar.

Zajček Jožko.

Zazibala se je zvezda visoko na modrem nebu, utrnila se in padla na zemljo.

Tako se je sanjalo Jožku.

Lepa je bila tista zvezda. Imela je žive oči in je bila vsa zlata. Jožko jo je gledal začuden. Sedel je na klopi za hišo, pa kar naenkrat se je zasvetilo in pred njim je stala zvezda, lepa in velika. Prestrašil se je Jožko, da je že stisnil klobuček in jo je hotel pobrisati v hišo. A takrat se je nasmejala zvezda in je izpregovorila s srebrnim glasom:

»Jožko, ne bodi zajček! Ne storim ti ničesar žalega, prijazna bom s teboj.«

Jožko se je stisnil k zidu in je tiščal klobuček tesno k sebi. »Pa če se mi približa, samo za ped približa,« je mislil, »pa jo poberem v hišo.«

Zlata zvezda se je smejala vedno bolj. — »Jožko, če hočeš, sedi name,« je nadaljevala. »Ponesem te visoko pod nebo. Videl boš mnogo lepega in veliko čudovitega. Ne bo ti žal. Samo zato, ker si ti, te ponesem tja gor. Ne boj se, — čez pol ure te prinesem spet nazaj. Nič hudega se ti ne bo zgodilo. — Torej, Jožko, ali hočeš?«

Oh, da bi bila rekla zvezda kaj takega komu izmed nas, pa sem prepričan, da bi bil zavrnil vsak na glas. Objel bi bil v srčni radosti zvezdo, splezal bi bil na njo in bi se bil dvignil z njo v višave. A kaj, ko je zvezda prijazna samo z Jožkom, a nam se ne prikaže, se noče prikazati . . . Oj, Jožko, ti neumni Jožko, zakaj si tak zajček!

»Pojdi, zvezda, odkoder si prišla,« je izpregovoril Jožko in se stresel. Naj bi šel z zvezdo, ponese ga kdovekam, tam v višavi bi ga popustila samega in bi potem izginila. Pa bi sedel sam tam gori. Jokal bi, in nihče bi ne prišel, da bi ga ponesel nazaj k mami.

»Oj, Jožko, ti neumni Jožko, zakaj si tak zajček?« se je smejala zvezda in se približala dečku. Jožko se je prestrašil še bolj, skočil je vstran in jo je odkuril v vežo. V hišo je priletel in se je skrtil za peč. Slišal je še, kako se je nasmejala zvezda — in potem se je prebudil.

»Hvala Bogu, da je nisem ubogal,« je mislil samprisebi, ko je gledal s postelje skozi okno vun na vrt, kjer so se svetili že solnčni žarki v jutranji rosi. »Kam bi me bila pač zanesla? Ej, obljubovati je znala, obljubovati — a kdo bi ji verjel?«

Mislil je Jožko ves dan tako in je bil vesel, da ni poslušal zvezde. Saj vam pravim — Jožko, ta prebrisani zajček! Morda je zašel v gozd, samo tri korake od travnika, pa je začel jokati in klicati mamo, ker se je izgubil in je mislil, da ga bo medved. V koruzo je skočil za mucem, ki mu je ušel, pa se je izgubil in se bal, da ga bo medved. In kadar je prišel mrak, se je stiskal k mami in je boječe pričakoval, kdaj stopi na prag hudi mož Kosobrin. Koš ima na hrbtu in dolgo brado ima in ognjene oči, za njim pa hodi zmaj, in ogenj mu šviga iz ust . . . Stiskal se je Jožko k mami in je komaj čakal, kdaj nažgejo v hiši luč, da jo pobriše spat. Saj pravim, ta Jožko, ta zajček Jožko! —

Tisto dopoldne jo je mahnil na travnik. Imeli so Slivarjevi lep travnik tam za vasjo. Ves je bil v bregu in se je končeval tam gori v goščo zarastel gozd. Sem je hodil Jožko vsak dan. Na parobku je čepel in delal pridno: kajti Slivarjev Jožko je gradil tam gori železnico. Na semnju so mu kupili ded lepo železnico — lokomotiva je bila in pet lepih vozov, da je bil kar cel vlak skupaj. Pa je mislil Jožko izprva napraviti železnico kar na domačem vrtu. Kopal je sredi lepe trate, da se je prikazovala črna prst, in metal jo je krog sebe. Pa so ga zapazili oče; prileteli k njemu in so ga potegnili za ušesa.

»Oj, ali ne vidiš, da si pohodil najlepšo travo?« so rekli. »In, ali ne vidiš, da mi koplješ najlepši del vrta? Ti naték, ti . . .«

Nakremžil se je Jožko; vzela je svoj vlak in lopatico in jo je pobrisal domov. Popoldne jo je pa mahnil na travnik kraj vasi. Odkraja ga je bilo malo strah. Toda ker je videl nedaleč na drugi strani sosedove, se je pomiril in je pričel delati resno in pridno. Dovolili so mu oče, toda samo kraj plota, kjer ni mogel napraviti nikake škode. Mislil je Jožko pri delu veliko in je mnogo tudi govoril.

»Še en dan, še dva dni, — pa poteče železnica po bregu navzdol,« je govoril kobilici, ki je priskakala k njemu. »Vsedeš se v voz, pa se popelješ dol in ne bo ti treba skakati po nepotrebem, oj, ti kobilica zelena.«

Resnično — Jožko je menil, da bo zelo koristil travniku s svojo železnico. Tako počasi leze polž navzdol in še počasneje navzgor. Ko pa steče železnica, se bo lepo vsedel v voz; svoje rogove bo pomolil skozi okno in se bo čudil, da se dá na železnici voziti tako hitro. In muren se bo hotel tudi peljati na izprehod; zjutraj bo stopil na voz, in vlak bo zadržal, in muren bo pel veselo pesem notri v vozu. Vse se bo vozilo na Jožkovi železnici; mravlje bodo nalagale svoj plen na vozove, čebele svoj med; same se bodo pa vsedle v prvi ali drugi razred — ker mravlje in čebele so velike gospodične — in se bodo peljale lepo in prijetno domov — —

Tako je mislil Jožko. Veliko bo prometa, in vsake četrte ure bo moral sopihati poseben vlak po bregu navzdol. In vsake četrte ure tudi po bregu navzgor. Tuintam bo sezidal postajico, da bodo popotniki lahko zapuščali vozove, kjer se jim bo poljubilo. Zbudilo se bo življenje na travniku kakor še nikoli. Vse bo častilo Jožka, tega modrega in pametnega Jožka.

Mogoče se bo dogodilo, da bo povozil vlak kako neprevidno mravljo. Oj, takrat se bodo zgrinjali od vseh strani prebivalci širnega travnika okrog ponesrečene. Hvalili jo bodo na vse načine. Vlak bo obstal za trenutek, in vse bo hotelo iz vozov. A zažvižgal bo in bo oddrđal naprej. Tri čmrlje bo naprosil, da pridejo k njemu služiti za izprevodnike, da pazijo na red v vozovih, da se ne pripeti spet kakšna nesreča. Lepo bo urejena njegova železnica, da nobena tako na svetu . . .

In preudarjal je Jožko tako in je delal vedno z večjo vneto in z navdušenostjo. Kopal je in je meril na vse strani. Včasih pa je vzel svoj vlak in je poizkusil, če dobro teče. In resnično — malce je pognal in zadržal je vlak po rovu. Le tuptam se je zaletel malo vstran. Pa potolažil se je Jožko s tem, da je to le v začetku. Ko se pa utrdi in pogladi vse, bo šlo že boljše — brez ovire bo tekel vlak dol po bregu. —

Tako je delal Jožko tudi tisto dopoldne na travniku. Malo ga je še bilo strah tiste zlate zvezde, ki se mu je bila prikazala ponoči. »Kaj, ko bi padla zdaj pred mene? Kam bi jo pobrisal?« Tako je pomišljal tuinsem in se je oziral na drugi konec travnika, kjer so sicer delali sosedovi. A pravzdaj ni bilo nikogar tam . . . Jožko se je nekoliko vznemiril.

»Pa pride medved . . . naravnost iz hoste stopi, pa me bo . . .«

Plašno je pogledal v grmovje, če bi se zgenila tam kaka veja, a vse je mirovalo. Pomiril se je in pogledal dol na polje.

»Pa pride volk . . . iz polja pridrvi, pa me bo . . .«

A zdaj se ni mogel pomiriti več. Zgrabil je svoj vlak in ga je stisnil k sebi. Gledal je na polje in je mislil: »Nikjer ga ni . . . Oj, morda se pa skriva za koruzo . . .«

Zbežal je Jožko proti domu, da se še ozreti ni utegnil. Doma pa se je držal žalostno. Ej, kdo bo zidal železnico na samotnem travniku, kjer ni človek varen pred medvedom in pred volkom? Kdaj poteče vlak po

tem lepem bregu in kdaj se bodo vozili murni in mravlje na svoje domove? — Nikdar! Človek ni varen tam na travniku, kjer preži izza grmovja medved in izza goste koruze volk. Nikdar ne bo končana ta železnica in tudi čmrlji ne bodo upravljali nikoli izprevodniške službe. Dobro je hotel Jožko; a kaj, ko je povsodi dosti medvedov in še več volkov! —

Žalosten je bil Jožko, žalosten in hudó pobit. Za hišo je sedel na klopi in je gledal na travnik kraj gozda . . . Čemu so na svetu divje zverine? je premišljeval. Ne dajo miru človeku, najsi tudi hoče vsem najboljše, a vendar ne dajo miru. Da bi imel puško, bi se skrila za grm in bi čakal. Pridrivil bi medved in bi ga hotel; pritisnil bi petelina, in medved bi ležal pred njim . . . Iz koruze bi skočil volk in bi ga hotel; pomeril bi, izprožil — in volk bi se valjal v krvi . . . Da, lepo bi bilo, če bi imel človek puško, a brez orožja mora bežati in se skrivati. Seveda — kaj se hoče?

Tako je premišljeval Jožko na klopi za hišo, in bilo mu je hudo, da nima puške. Tako prijazno se je smehljala travnik z brega dol, in murni so prepevali, da jih je dobro slišal Jožko. Samoten čmrlj je letel mimo njega tja; bučelice so hitele in tuintam je vzfrfotal metulj in je plaval na travnik. Beli Slivarjev muc je stopil iz kuhinje; na pragu se je pretegnil dvakrat in skočil na klop.

»O, ljubi moj muc,« ga je nagovoril Jožko, »velika prijatelja sva, a vendar ne veš, kaka žalost in nesreča tare mene . . . Da bi ne bilo medvedov, muc, — da bi ne bilo volkov!«

Dvignil je beli muc svoj lep rep in je zamijavkal. Pogledal je Jožka, kot bi mu hotel reči: »Eh, Jožko, kaj medvedje, kaj volkovi — mi beli muc se ne bojimo in strašimo nikogar.«

Zadel se je muc ob dečkovo roko, in takrat se je razveselil zajček Jožko. Naenkrat mu je vstala velika in pametna misel; ravno takrat je vstala, ko se je dotaknil muc njegove roke. Od veselja je poskočil in je privzdignil klobuček.

»Kaj medved, kaj volk!« je pomislil. »Muc je lepa žival in močna. Če mu kdo kaj hoče, mu pokaže zobe in se zakadi vanj . . . V medvedova se zažene in volka žapodi . . . Vzamem ga s sabo na travnik in si zgradim železnico, in muc me bo stražil.«

Hej, Jožko je letel v hišo in se je vrnil z vrstico. Vzel je železnico. Tudi muca je vzel na svoje roke in se odpravil na travnik. Muca je privezal tam gori k močnemu kolu, četudi se je branila bela žival na vse kriplje. Še dolgo se je zaletavala in se je hotela oprostiti; a vrv se ni vdala, in muc je zamijavkal žalostno in se je vlegel končno na solnce. Gledal je očitajoče Jožka, ki je čepel nedaleč tam in je kopal s svojo malo rovnico.

»Ne jezi se, muc! Čemu sem ti zdajal toliko koščkov? Zato, da me varuješ pred medvedom in pred volkom, da boš vedel, ti leni muc. . .

Glej, v grmovje, da se prikaže medved in ga zapodiš — v koruzo glej, da pridrvi volk in ga požreš . . .«

Govoril je Jožko mucu tolažljive besede in je delal dalje. Hvala Bogu, da se je bil domislil muca! Varen je zdaj in se mu ni treba bati . . . Pa poteče železnica po hribu navzdol, in mravlje se bodo vozile in murni se bodo peljali. Polži bodo molili svoje rogove skozi okno, in čmrlji bodo opravljali izprevodnikovo službo. Lepo bo zažvižgal vlak in bo zadrdral. Pred postajico se bo ustavil, in popotniki bodo stopali trumoma vanj. Veselje bo zavladalo na vsem travniku in vse bo slavilo Jožka, tega premetenega Jožka . . . Mineta dva dneva, trije dnevi minejo — in železnica bo končana. Prav do pota doli pod bregom bo napeljana in se bo vila med rožami in velikimi bilkami . . . Resnično — lepo bo vse to, in vsa vas se bo čudila . . .

Vesel je bil Jožko, a muc ni bil vesel. Trdno je bil privezan h kolu, da se je mogel le malo geniti. Pa bi bil šel rad preko travnika; tja h koruzi bi se bil rad usedel in bi prežal na miš. Priplazi se miš iz luknje in gre počasi v koruzo — pa takra bi planil iz svojega skrivališča in bi se mastil z dobro pečenko.

Tako je premišljeval muc. Glej, no — ali ni zašumelo pritajeno tam kraj grma? Ali ni šinila miška tam mimo velike kadulje? Muc, ljubi muc, če si pameten in pošten, skoči za njo!

Jej, poskočil je muc, zadnje moči je zbral in se je zaletel proti grmu. In glej — vdala se je vrvica in se je pretrgala . . . Muc je zdirjal proti grmu in dalje za miško. Proti koruzi je letel in je izginil potem tam doli.

Jožko je ostrmel preplašen. »Medveda je zagledal, pa ga bo,« se je prestrašil. A videl je muca, kako je dirjal od grma po bregu k visoki koruzi, in obšel ga je še večji strah . . . »Morda se je pa prikazal tudi volk . . . in muc se je skrtil, ker se ga boji in ga je strah.«

Stisnil je Jožko klobuček k sebi in jo pcedil po bregu. Kajti v grmovju je nekaj zašumelo. Jožko se ni upal ozreti, ker je bil prepričan, da je tam medved. Velik je in kosmat in ostre kremplje ima. Svoje žrelo je odprl in je že dvignil svoje šape, da ga zagrabi in ga raztrga . . . Znoj je tekel Jožku po obrazu, tako ga je bilo strah. Jej, ni vedel, da se je prikazal izza grma le sosedov Mihec, ki ga je že nekaj dni gledal in je hrepenel po Jožkovi železnici.

»Da bi mogel do nje, pa mu jo izmaknem,« je mislil hudobni Mihec večkrat. »Morda jo pozabi enkrat . . . Vzamem jo in jo odnesem za Les . . . pa se igram z njo na skrivnem.«

Ö, Jožko, zakaj si tak zajček! Zvezde nisi maral ponoči, ko bi te bila tako lepo ponesla k nebesom — pokazal si ji pete in te je bilo strah. Prestrašil si se šuma v grmovju; pustil si svojo železnico in si zbežal za mucem, a na železnico, na tisto lepo železnico še mislil nisi! — Glej, stopil je sosedov Mihec izza grmovja, in obraz se mu je razsvetlil od veselja. Nagnil se je in je pobral vlak, na katerega je mislil že dolgo noč

in dan in je hrepenel po njem. Za Les ga ponese in ga skrije in se igra z njim, kadar ga ne bo videl nihče . . . Ej, Jožko, ti neumni zajček — ti pa bežiš in misliš, da gre medved za tabo in te hoče. Pa je bil le Mihec — hudobni Mihec, ki ti je ukradel železnico in je zbežal z njo za Les.

Saj pravim, ti neumni zajček Jožko ! . . .

* * *

Prišel je Jožko domov, in tudi muc je prišel domov. A Jožko je skoraj jokal; muc pa je lizal zadovoljno svoje tačice. Letel je bil za miško in jo je tudi ujel tam v visoki koruzi. Pogostil se je z njo in je bil zadovoljen in vesel.

»O, muc, ali je bil medved?« ga je nagovoril Jožko. »Oj, ali si se ustrašil volka tam v visoki koruzi?«

A muc ni odgovoril. Skočil je s klopi in je izginil v veži. Žalosten je bil Jožko in je mislil na svojo železnico. Šele tretji dan je šel na travnik, ko je videl tudi sosedove tam. Toda železnice, njegove lepe železnice ni bilo več tam! Mravlje so hodile tam peš po rovu in prenašale svoj plen, in tuintam je skočila kobilica preko rova.

»O, moja železnica ! . . . Odnese! jo je medved — volk jo je raztrgal,« je vzdihoval Jožko in je jokal za svojo lepo železnico.

A takrat je sedel za Lesom Mihec. Izpeljal med peskom tir, in vlak je drdral po njem. Bil je bogato obložen z lesom in se je lepo pomikal naprej . . . Samotno je bilo za Lesom, in zato ni mogel nihče videti Mihca in železnice in povedati Jožku, kam je odnesel medved njegov vlak.

Samoten je ostal breg na Slivarjevem travniku. Še danes lezejo mravlje in murni med travo, še danes se plazi polž tam in je ves nejevoljen, zakaj ni napravil Jožko železnice. A kaj, ko je Jožko zajček, tak zajček ! . . .

Jož. Vandot.

Na potu.

Pelje cesta v daljni kraj,
cesto greje solnce vroče;
potnik čelo si otrè, —
ni je sence, ni je kože . . .

Dih noben ne zapihlja,
nič oblakov ni na nebu;
potniku je žalostno,
kakor šel bi kam k pogrebu.

Saj še ptičic ni nikjer,
da bi pesmico zapele, —
daleč je domača vas,
daleč ptičice vesele . . .

A. P. Grigorjev.

